[א]מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא (א) דיומא אמר רבא בר שילא לא אגילוייה דכתיב [1]וכעצם השמים לטוהר והאיכא שירים שירים לא מעכבי והאיכא שירים הפנימים דאיכא דמ"ד [א] מעכבי בחד מקום קאמרינן: [ב]תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר בית שמאי אומרים שתי מתנות שבחטאת ואחת שבכל הזבחים מתירות ומפגלות בית הלל אומרים אחת שבחטאת ואחת שבכל הזבחים [א]מתרת [ב]ומפגלת [ג]מתקיף לה רב אושעיא אם כן ליתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אמר ליה רבא כי איתשיל להתירא איתשיל דהוו להו בית שמאי לחומרא: אמר רבי יוחנן שלש מתנות שבחטאות [ג]אינן באות בלילה [ד]ובאות לאחר מיתה [ה]והמעלה מהן בחוץ חייב אמר רב פפא יש מהן כתחלתו [ב] ויש מהן כסופו חוץ ולילה זרות וכלי שרת קרן ואצבע כיבוס ושירים כתחלתן מיתה לא שריא ולא מפגלא ולא עיילא לגואי כסופן אמר רב פפא מנא אמינא לה [ו]דתנן [ז]ניתז מן הצואר על הבגד אינו טעון כיבוס מן הקרן ומן היסוד אינו טעון כיבוס הא מן הראוי לקרן טעון כיבוס וליטעמיך מן היסוד [ג] אינו טעון כיבוס הא מן הראוי ליסוד טעון כיבוס [2]אשר יזה כתיב [ח]פרט לזה שכבר הוזה הא מני רבי נחמיה [ט]דתנן רבי נחמיה אומר שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב אימר דשמעת ליה לר' נחמיה לענין העלאה מידי דהוי אאיברים ופדרים לענין כיבוס מי שמעת ליה אין

מאי לאו אפלגיה דמזבח. כנגד חצי גובהו ואי אפשר לומר שלא יהא מקצתם למעלה ומקצתם למטה: **טיהרא.** צהרים [ה]: **לא אגילוייה דמזבח.** על [ה] גגו של מזבח שהיה מטהרו תחילה מדשן שעליו ומגלה את גגו ועל [ו] שמטהרו ומייפהו קרי ליה טהרו כדכתיב וטהרו [ז]: **והא איכא שירים.** שנשפכים ליסוד ועיקר המתנות למעלה: **שירים לא מעכבי.** כפרה ואנן בדמים המעכבים קאמרינן דלא מלינו תליין למעלה ותליין למטה: **דאיכא למ"ד מעכבי.** לקמן באיזהו מקומן (דף נב.) ועיקר המתנות בקרנות הפנימי דהיינו למעלה והשירים ביסוד מזבח החיצון דהיינו למטה: **בחד מקום.** במזבח אחד: **שתי מתנות שבחטאת מתירות.** כל זמן שלא ניתן [ח] שתים לא הותרו אימורין להקטרה ולא הבשר לאכילה: **ומפגלות.** אם נתן שתיהן במחשבת פיגול אבל אחת בשתיקה ואחת במחשבה לא פיגל שאין מפגלין בחצי מתיר: **לתנייה.** להך פלוגתא בעדיות גבי קולי בית שמאי שכולן נסדרו במשנת עדיות והא נמי קולי ב"ש הוא דלב"ש לא פיגל אלא אם כן חישב בשתיהן ולבית הלל פיגל באחת מהן: **כי איתשיל.** משנה (ב) בבית המדרש תחילה ונחלקו עליה בית שמאי וב"ה: **להיתירא איתשיל.** לענין היתר הבשר והאימורין נשאלה שעמד השואל ושאל נתן מתנה אחת בחטאת ונשפך הדם הותרו האימורין והבשר או לא הותרו עמדו בית שמאי ופסלו עמדו ב"ה והכשירו דהוו להו ב"ש (ג) חומרא ומינה גמרינן דכיון דאינה מתרת לבדה אינה מפגלת: **אמר רבי יוחנן שלש מתנות.** אחרות [ט] שבחטאת אין באות בלילה ואע"פ שאינן מעכבים ולאו זריקה גמורה היא מיהו דם נפסל בשקיעת החמה כדלקמן (דף נו.) ואין מעלין [י] לגבי מזבח לכתחילה: **באות לאחר מיתה.** אם נתן מתנה ראשונה ומתו בעליה כבר כפר בראשונה ואין שם חטאת גמורה על הדם עוד לפסול משום חטאת שמתו בעליה: **יש מהן כתחלתו.** יש מדברים שבתורת דמים שהשלש מתנות כמתנה ראשונה [יא] ויש דברים שהן בתורת שירי הדם: **חוץ.** הזורק אותן בחוץ חייב שהרי ראויים לפנים בתורת זריקה גמורה. ואסור ליתנן בלילה דנפסלו מלזרוק והא זריקה היא. זר חייב עליהן מיתה בפנים. וטעונות כלי שרת ומתנה [יב] (ד) אצבע. וכיבוס אם ניתז מדם החטאת על הבגד לאחר שנתן במתנה [יג] אחת טעון כיבוס כדכתיב ואשר יזה מדמה וגו' כאילו ניתז קודם לכן [יד] אבל אם נתן כל מתנותיה ואח"כ ניתז מן השירים אין טעון כיבוס כדאמרינן בשמעתין אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: **שירים.** חטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן מתנה אחת מכל [טו] אחד כולן נעשו שירים לישפך ליסוד אף הג' כוסות [טז] שירים שלהן כמו הראשונים [יז]: **כסופן.** כמתנה הראשונה: **מיתה.** באות לאחר מיתה כדאמר לעיל: **לא שריא.** בשר שכבר הותר: **ולא מפגלא.** אם נתן הראשונה בשתיקה והשלש במחשבה לא פיגל וכשר כדתנן במתני' (לעיל לו:): **ולא עיילא.** אין להם תורת פסול כניסת פנים שאם נתן מתנה אחת בחוץ והכניס השאר להיכל לא נפסל [יח] משום חטאת שנכנס דמה לפנים דכתיב לכפר בקודש (ויקרא ו) בראוי לכפרה הכתוב מדבר: **כסופן.** כשירים [יט]: **מנא אמינא לה.** דטעונה כיבוס: **ניתז מן הצואר על הבגד אין טעון כיבוס.** כדאמרינן בפרק דם חטאת (לקמן דף צג.) אשר יזה בראוי להזאה יצא זה שלא נתקבל בכלי: **מן הקרן.** משנגע בקרן המזבח ניתז על הבגד: **או מן היסוד.** משנשפכו שירים ליסוד ניתז מן היסוד לבגד: **אין טעון כיבוס.** כדאמרינן אשר יזה פרט לזה שכבר הוזה: **הא מן הראוי לקרן.** כל דהו ואפילו שלש מתנות שבחטאות טעון כיבוס: **הא מן הראוי ליסוד.** כגון שירי הדם הראויין לישפך ליסוד: **טעון כיבוס.** בתמיה: **הא מני ר' נחמיה היא** [כ] **כו'.** הא מילתא דמ"ס קאמר לה ומסקנא דקושיין היא לאפוקי מדרב פפא כלומר מהא לא איריא טעמא דידך דהא [ב] רבי נחמיה היא דאפילו בשירים נמי טעון כיבוס: **שירי הדם.** אף של חטאות החיצונות שהקריבן בחוץ חייב אלמא דם [כא] קחשיב להו: **מידי דהוי אאיברים.** דלאו דמים נינהו המעלן [כב] בחוץ חייב משום דחזו לפנים:

[והתניא

וליתנייה גבי קולי בית שמאי. פי' רש"י [כג] דסבר דשתי מתנות מפגלות ולא אחת דאין מפגלים בחצי מתיר [כד] וא"ת אימא מפגלות היינו באחת מהן ולבית הלל בראשונה דווקא ולכולהו מפגלין בחצי מתיר וא"כ [כה] אף בפיגול זימנין דהוי חומרא לב"ש אם נתן ראשונה כתיקנה ושניה חוץ לזמנה הוי פיגול ולב"ה אינו פיגול כדאמר במתני' וי"ל [כו] מדקאמרי [כז] בית הלל ראשונה מפגלת מכלל דלב"ש לא מפגלא דהוה ליה למימר בראשונה ולא בשניה ותו י"ל דומיא דמתירות דהיינו דשתיהן דווקא הוי מפגלות וה"ר יצחק כתב [כח] דכן מוכח בתוספתא בהדיא א"ר אלעזר בן יעקב דבר [כט] זה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל שתי מתנות שבחטאת מכשירות ומפגלות כיצד אחת שלא בזמנה ונשפך הדם פסול ואין בו כרת דברי ב"ש ובית הלל אומרים פיגול ויש בו כרת אלמא באחת אין בו פיגול לב"ש ומשמע משום דנשפך הדם ולא קרבו כל מתיריו אבל אם לא נשפך הדם ונתן השניה כתיקנה הוי פיגול דמפגלי' בחצי מתיר ולא כפי' רש"י ולבית הלל פיגל דקרבו כל מתיריו או שמא אפי' לא נשפך ונתן השני' כתיקנה נמי אינו פיגול לב"ש דאין מפגלין בחצי מתיר ונשפך דקתני משום בית הלל אשמועינן דהיינו קרבו כל מתיריו השתא [ל] ממה נפשך בין סברי [לא] בית שמאי מפגלין בחצי מתיר הוו לקולא אכתי [לב] קשיא לי למה תירץ כי איתשיל בהתירא איתשל אפי' כי איתשיל בפיגול הוי בית שמאי לחומרא היכא דלא נשפך ונתן ראשונה כתיקנה והשניה בפיגול דמפגלין בחצי מתיר וליכא [לג] למימר דנשפך דווקא הוי מקולי ב"ש דלמה ליה למימר בעדיות קולא דנשפך כיון דבלא נשפך הוי חומרא ויש לומר דהאי גוונא אינו שנוי לא במשנה ולא בברייתא בפירוש אבל ליסנא דברייתא בנשפך הוי לקולא לבית שמאי לכך פריך ליתני' בעדיות:

הגה"ה הא מני רבי נחמיה היא דאמר שירים. ולפירוש [לד] הקונטרס שנדחה סייעתא דרב פפא קשה דהוה ליה למימר אלא ולפום ריהטא שינויא הוא אליבא דרב פפא והיינו טעמא דכיון דאשכחן לרבי נחמיה דטעון כיבוס היכא דחייב בחוץ לרב [לה] פפא נמי כיון דחייב בחוץ בג' מתנות שבחטאת הוא הדין דטעון כיבוס ותיובת [לו] חוץ חדא מילתא היא דפשיטא שעל זה לא הולך ראייה [לז] ופריך אימר דשמעת ליה לר' נחמיה לענין העלאה כו' לענין כיבוס מי שמעת ליה ואם כן לא דייקינן הא מן הראוי ליסוד והוא הדין דלא תידוק הא מן הראוי לקרן ומשני אין והתניא כו' וכולה סוגיא לקיומי סייעתא דרב פפא עד לבסוף דמשני אלא כי תניא ההיא בדמים הפנימים דנדחו דבריו (תוספות) ומיהו [לח] כל זה אמר רב פפא לקיים דבריו בחטאות [לט] הפנימיות ולהכי מחשבה מועלת בהן ומיירי בשירים כדמשמע ליסנא דברייתא [מ] דנשפכים ליסוד ולא בשלש מתנות דכיון דאיירי בפנימיות כך סוף כמו מתנה ראשונה כיון דכל ארבע מעכבות לכולי עלמא ולא הוי קרי להו נשפכין ליסוד ובסיפא לא מצי לפלוגי בדמים החיצונים דרבי נחמיה היא דחייב בשיריהם בחוץ ואם כן לא מצי למיתני אלמא פטור:

הגה"ה ויש מפרש הא מני רבי נחמיה היא כו'. ואתיא סיפא דהא מן הראוי ליסוד כמו רבי נחמיה ורישא דהא מן הראוי לקרן כרבנן ואשכחן כי האי גוונא בפ' שתי הלחם (מנחות מה:) דתנא [מא] ואפייתו בפנים אלמא תנור מקדש ואין דוחות את השבת איפסלי להו בלינה וכן ברייתא דריש טבול יום (לקמן דף ק:) דיום שמועה כיום קבורה וכו'. ושקיל וטרי עד אלא כי תניא ההיא בשלש מתנות שבחטאת וגרס [מב] אלא בספרים מדוייקים והוי סייעתא דרב פפא מהך ברייתא ולא מקמייתא ולפי שיטה זו יש ליישב כולה סוגיא ובקונטרס פירש כולה שמעתא בע"א:

עין משפט נר מצוה

יג א מיי' פ"ב מהלכות פסולי המוקדשין הלכה א:
יד ב מיי' פ"ו שם הלכה א:
טו ג מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה א [פ"ב מהלכות פסה"מ הלכה הו]:
ד פ"ב מהלכות פסה"מ הלכה ד:
טז ה מיי' פ"ז מהל' מעשה"ק הל"ג ופ"ב מהל' פסה"מ הלכה י:
יז ו מיי' פ"ח מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו:
יח ז מיי' שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: שמות כד, י
2. כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש: ויקרא ו, כ

מוסף רש"י

אפלגיה דמזבח. נגד אמצע גובה קירו (יומא נט.): טיהרא. תרגום של צהרים שהוא בחצי היום (שם נט:): ויכין דבעצם השמים הוא המזבח, אי אפשר לומר שלא יהא מהן לא למעלה ולא למטה: אגילוייה. על גגו, ומאי לשון טוהרי על שם שמטהר ומפנה הקטורת שנגרף עליו בבקר ומוציאו אילך ואילך ומניחו על מקום גילוי, כדכתיב וכעצם השמים לטוהר. כמו לטהר (שם נט:): אשר יזה כתיב. כלומר אשר יזה מדם העומד להזות, דעדיין לא נעשית מצותו, היינו היא כשניתז ממנו על הבגד קודם זריקה או בשעת זריקה טעון כיבוס, ולא שכבר הוזה, דלאחר הזאה אין המותר טעון כיבוס, דמאחר שנזרק בין זרקו כשר בין זרקו פסול, אין טעון כיבוס (מנחות ה.): שירי הדם. של חטאות הטעונין שפיכה ליסוד (לקמן קד.):

שיטה מקובצת

מאי לאו אפלגיה דמזבח. פי' כנגד כו'. וקשה מאן דמוקי [illegible] לכך נראה לר' חיים כהן דפריך משום שכבר נתן ד' מתנות על ד' קרנות למעלה ואח"כ נותן שפך על חצי המזבח דהיינו למטה, ומשני לא אטיהרא, פי' על גילויה וכבר היה למעלה על הקרנות ועל גג מזבח, וקרי ליה טהרו על שהיה מטהרו ומייפהו תחלה מהדשן שעליו: הא מני ר' נחמיה היא. ופשטא ניחא דהראוי ליסוד טעון כיבוס ותימה מן הקרן אין טעון כיבוס אפי' לר' נחמיה שכבר נעשה מצותו אבל שיריים אין מצותו נעשית עד שישפכנו ליסוד (מהר"ם): תוד"ה הגה"ה הא מני ר' נחמיה היא [illegible] הקונטרס כו'. ר"ל ומסקנא דקושיה היא לאפוקי מדרב פפא, [illegible] אלא כלומר לא איירי בטעמא דידך דהא מני ר' נחמיה היא כלומר דמחייב בחוץ בשיריים וה"ה נמי בג' מתנות שבחטאת שטעון כבוס. אבל לרבנן דלא מחייב בשיריים משום חוץ ה"ה נמי דלאו טעון כבוס בג' מתנות ולא משמע מידי לרבנן. ולא נהירא דא"כ הל"ל [illegible]

מסורת הש"ס

א) יומא נט. נט:, ב) תו' פ"ד ה"ד, ג) [יומא ס. חולין נג: קה. בכורות ל:, ערכין כ:] ירוש' פאה פ"ו ה"ב, יומא פ"ח ה"ב, כתובות פ"ח ה"א, ד) לקמן נג., ה) [עם מעילה ה.], ו) לקמן לט. קיא. קיב., ז) לקמן פא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' עיהר טיהרא והוי פלגיה דיומא: (ב) רש"י ד"ה כי איתשיל משנה זו נשנית: (ג) ד"ה להיתירא וכו' לחומרא: (ד) ד"ה חוץ הזורק וכו' ומתנת קרן ואצבע כיבוס:

שינויי נוסחאות

א] צ"ל למ"ד (רש"י): ב] בתחלתן ויש מהן בסופן כצ"ל, וכן צ"ל ברש"י ותוס' [illegible]